

«Onna Maria Tumera» datti uss per tudestg

La chasa editura Limmat ha preschentà il cudesch en il «Sphères»

■ **(anr/vi) Uss datti era il segund cudesch da l'autur sursilvan Leo Tuor per tudestg. A la vernissascha a Turitg han Tuor e ses translatur Peter Egloff prelegi «Onna Maria Tumera» en la versiun originala e per tudestg. L'anr ha discurrì cun il translatur. Il «Sphères» è ina bar a Turitg. En questa bar pon ins era cumprar cudeschs u simplamain fufragnar in zic en las curunas e plunas cun ediziuns novas. Igl è in lieu ideal per ina vernissascha. La chasa editura Limmat ha preschentà l'emna passada la nova translaziun dad «Onna Maria Tumera ni Ils antenats» en il «Sphères».**

Las maisas e sutgas dal «Sphères» èn stadadas occupadas d'in public rumantsch e tudestg.

Ils texts rumantschs ha per gronda part Tuor sez prelegi. Entras sia vusch bassa tunava la versiun rumantscha pli arcaica u rucha che las passaschas tudestgas ch'il translatur ha legi.

Ils gieus dialectals che Tuor fa en ses texts dattan a sia lingua insatge criv ed archaic? È quest tipic tun i a perder en la translaziun? U ha quai be fatg la parita perquai ch'il translatur e l'autur han vuschs uschè differentas? Questa dumonda pudess ins be sclerir, sch'ins inintercuriss da rudent omaduas versiuns.

La segunda giada vai meglier

Egloff ha gia translata l'emprim cudesch da Tuor, il «Giacumbert Nau» ch'è cumpari il 1988. «Quella giada èsi stà bler pli simpel che l'emprima gia», di Egloff.

«Uss ans enconuschain nus bler meglier ch'avant diesch onns.» Quai faciliteschia la lavur da translaziun. In'otra raschun ch'igl è i pli tgunsch è: La «Onna Maria Tumera» saja pli datiers da prosa. Il «Giacumbert Nau» perencunter saja bunamain in «poème en prose» sco ils Franzos ditgian. Il ritmus e la melodia hajan giugà ina bler pli impurtanta rolla tar l'emprim cudesch. Per la «Onna Maria Tumera» na saja quest aspect betg uschè impurtant.

In «feffermin» n'è betg in «Pfefferminzbonbon»

Insatge che na sa laschia strusch translata saja la situaziun precara tranter rumantsch e tudestg. En ils texts da Tuor sentian ins adina la dominanza da la lin-

gua tudestga visavi il rumantsch. «Leo fa termagls cun quai», declera Egloff. «Quai na sa lascha betg translata.»

Tar l'emprim cudesch ha Egloff anc empruvà da transponer questa situaziun. El ha duvrà il dialect sper il tudestg da scrittira. I na haja dentant betg dà resultats cuntentaivels che funcziunavian. Perquai ha il translatur uss tschertgà novas vias. Sche Tuor raquinta p. ex. che la tatta raguda in «feffermin» ord la profunditad da sia rassa naira, lascha il translatur era esser quest zutger in «feffermin» en la versiun tudestga. Pertge tut las autras variantas da zutgers da menta n'exprimissan mai quai ch'il «feffermin» dialectal cuntegna.

Far il nunpussaivel

Atgnamain aveva Egloff ina giada pretendi ch'ina gronda part dals texts da Tuor na sa laschian betg translata. Quai è succedì cura ch'el ha fatg ina recensiu per il radio tudestg sur da «Giacumbert Nau». Intginas curtas passaschas aveva il schurnalist da radio lura tuttina transponi per laschar sentir il public tudestg co che quest «Giacumbert Nau» tuna.

Suenter è Egloff vegnì dumandà, sch'el na fiss betg pront da far la versiun tudestga. Egloff è sa mess en ed ha fatg il nunpussaivel. Uschia po era il public tudestg scuvrir il gust, fried e la temprada da «Giacumbert Nau» ed «Onna Maria Tumera».

Peter Egloff e Leo Tuor prelegian «Onna Maria Tumera» en il «Sphères» a Turitg.

FOTO C. CADRUVI

Leo Tuor: «Onna Maria Tumera oder die Vorfahren». Chasa editura Limmat. 172 paginas. Prets: 32 francs. Turitg 2004. ISBN 3 85791 453 X. La versiun rumantscha ha la numra 3-279-00539-6 ed è cumparada en la chasa editura Octopus.

Co tuna Tuor per tudestg?

Intgins exemples da «Onna Maria Tumera ed Ils antenats» en omaduas versiuns.

«*Cheu aud'jeu dalunsch manizond il tschembalun dalla vegliandra basatta. Vesel Oria che ri, che stat si e che saulta, audel la rassa neraglia che sgola, che sguscha.*»

«Da höre ich von ferne, wie das Cembalo der Greisin erdröhnt. Sehe Oria, wie sie lacht, sich erhebt, wie sie tanzt, höre den schwarzscharzen Rock, wie er rauscht und im Fluge sich bauscht.»

«*Il pop stat sc'in pascha en siu sez, cupida el sulegl, tila regularmein vid siu luli cun in rin vidlunder. Auda dalunsch la vusch dil tat che raquenta ad els dus, senza dents e cavels e cun en libroc, la politica dil grond mund.*»

«Der Kleine thront wie ein Pascha in seinem Sitz, döst in der Sonne, zieht regelmässig am Schnuller mit dem Ring. Hört von fern Grossvaters Stimme, wie er mit halb aufgeknöpfter Weste ihnen beiden, zahnlos und kahl, die Politik der weiten Welt erklärt.»

«*La rassa balentga deva al pontifex maximus la cumparsa d'ina tatta burlanda.*»

«In seinem unförmigen Weiberrock sah der Pontifex Maximus aus wie eine ausgestopfte Grossmutter.»

